

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: медичний

Кафедра: психіатрії, наркології та психології

СИЛАБУС КУРСУ ПСИХІАТРІЯ, НАРКОЛОГІЯ

Обсяг курсу	90 годин /3,0 кредити ЄКТС
Семестр, рік	4 ий рік, VII-VIII семестр
Дні, час, місце	Лекція зала №1, навчальні кімнати 1-3, з 8.30-16.00
Викладачі	Пустовойт Михайло Михайлович, <i>Завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор;</i> Мельник Е.В., <i>д.м.н., професор кафедри;</i> Опря Є.В., <i>д.м.н., професор кафедри;</i> Чернова Т.М., <i>к.м.н., доцент;</i> Донець О.Ю., <i>к.м.н., доцент;</i> Горячев П.І., <i>к.м.н., доцент;</i> Волощук Д.А., <i>к.м.н., доцент;</i> Сервецький А.К., <i>к.м.н., доцент;</i> Шевченко-Бітенський К.В., <i>к.м.н., асистент;</i> Белогрудова К.К., <i>к.м.н., асистент;</i> Стаханов К.О., <i>к.м.н., асистент;</i> Морванюк Г.В., <i>к.м.н., асистент;</i> Рябухін К.В., <i>к.м.н., асистент;</i> Баскіна В.В., <i>к.м.н., асистент;</i> Косенко К.А., <i>к.м.н., асистент;</i> Дубина І.І., <i>асистент;</i> Хаджинов О.В., <i>асистент;</i> Пахмурна В.С., <i>асистент;</i> Мельниченко І.В., <i>асистент;</i> Єршова О.М., <i>асистент;</i> Колос–Шерстянкіна Н.Л., <i>асистент;</i> Кругляченко О.Д., <i>асистент;</i>
Контактний телефон	Кафедральний телефон: (048) 700 – 96-95
Email	chernova@meta.ua
Робоче місце	м. Одеса, вул. Ак.Воробьова 9, КНП ООМЦПЗ
Консультації	Очні: четвер 15.00-17.00, субота 9.00-13.00 Он-лайн: четвер 15.00-17.00, субота 9.00-13.00 (платформа ZOOM, Teams, Viber)

КОМУНІКАЦІЯ

Здійснюються за допомогою

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Психіатрія, наркологія” є етіологія, патогенез, клініка, лікування, профілактика та експертиза психічних розладів.

Пререквізити “Психіатрія, наркологія” як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні студентами психології, медичної психології, анатомії людини, фізіології, патоморфології, патофізіології, біологічної та біоорганічної хімії, пропедевтики внутрішньої медицини, фармакології і медичної рецептури, радіаційної медицини, неврології й інтегрується з цими дисциплінами; закладає основи вивчення студентами клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з психіатрії та наркології в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності; закладає основи здорового способу життя та профілактики психічних порушень у процесі життєдіяльності.

Мета курсу дисципліни «Психіатрія, наркологія» є придбання студентами теоретичних знань, практичних навичок первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами, в тому числі обумовлених прийомом психоактивних речовин, необхідних на первинному рівні надання медичної допомоги.

Завдання курсу: допомогти здобувачам освіти вивчити етіологію, патогенез, типи перебігу та клінічні прояви психічних та психосоматичних розладів; уміти визначити попереднього діагнозу психічних та психосоматичних розладів; застосувати теоретичні знання до тактики ведення пацієнтів з психічними розладами, використання методів профілактики психічних та психосоматичних розладів

Очікувані результати

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

Предмет, завдання психіатрії та наркології

Основні етапи розвитку психіатрії та досягнення вітчизняних вчених

Структура психіатричної та наркологічної допомоги, психіатричної лікарні й диспансеру.

Принципи догляду за психічно хворими.

Основні етіопатогенетичні механізми розвитку психічної патології

Правові принципи психіатричної допомоги. Сучасна концепція охорони психічного здоров'я в Україні.

Роль лікаря соматичного профілю в наданні медичної допомоги хворим із симптоматичними психічними порушеннями.

Перша і невідкладна допомога хворим із психічними порушеннями, основні показання до госпіталізації.

Методика клініко-психопатологічного дослідження.

Поняття психопатологічного симптому, синдрому та захворювання, характеристика реєстрів психічних розладів, синдромологічна та нозологічна

класифікація психічної патології

Принципи та методи лікування психічних захворювань та розладів.

Принципи та методи психосоціальної реабілітації психічно хворих та профілактики психічних захворювань. Психосвіта.

Особливості догляду, спостереження, транспортування хворих із порушенням свідомості.

Непсихотичні синдроми: астеничний, невротичні (неврастенічний, obsesивно-фобічний, дисморфобічний, істеричний), депресивні, іпохондричні, соматоформні.

Психотичні синдроми: депресивні, маніакальні, параноїдні, паранойяльні, дісморфоманічні, кататонічні, гебефренічні, деліріозні, онейроїдні, аментивні, астеничної сплутаності свідомості, сутінкового стану свідомості, галюцинозу.

Дефектно-органічні синдроми: психоорганічні, Корсаковській амнестичний, олігофренії, деменції, психічного маразма.

Основні психопатологічні синдроми дитячого віку: дитячого аутизма, гіпердинамічний, дитячих патологічних страхів, інфантилізму.

Основні клінічні форми соматогенних психозів.

Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики психічних розладів при ендокринних та соматичних захворюваннях.

Профілактика та лікування психічних порушень внаслідок промислових, побутових, лікарських інтоксикацій і екологічно несприятливих впливів.

Поняття, психоактивних речовин, феноменів вживання та залежності, наркоманічного синдрому.

Організація наркологічної допомоги.

Клінічні особливості емоційно-стресових та адаптаційних реакцій, неврозів: неврастенії, тривожних розладів, obsesивно-компульсивного розладу, дисоціативних розладів, депресивних та соматоформних розладів, посттравматичного стресового розладу.

Суїцидальна поведінка при психічних захворюваннях. Антисуїцидальна терапія. Психопрофілактика суїцидальної поведінки.

Епілепсія. Класифікація. Психічні порушення у хворих на епілепсію. Принципи терапії хворих на епілепсію та психічних порушень.

Епілептичний статус і лікувальні заходи щодо виведення хворого з цього стану.

Розлади особистості та поведінки у дорослих, фактори, що сприяють їх розвитку. Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики розладів особистості та поведінки у дорослих.

Вміти:

1. Провести клінічне обстеження хворого та описати психічний статус.
2. Проаналізувати дані клінічного та параклінічного дослідження та поставити попередній діагноз психічного або психосоматичного розладу.
3. Визначити психотичний чи непсихотичний рівень психічного порушення у хворого.
4. Визначити наявність у хворого показань для невідкладної госпіталізації.

5. Вирішити клінічну задачу з діагностування та надання невідкладної допомоги (при психомоторному збудженні, при епілептичному статусі, ускладненнях лікування психотропними препаратами, відмові від їжі, ступорі).

6. Вирішити клінічну задачу з визначення тактики ведення хворого з психічним розладом або алежністю.

7. Визначити рівень соціальної небезпеки, ризик аутоагресії психічно хворого, дати направлення на консультацію до лікаря-психіатра.

8. Призначити один із адекватних стану хворого психотропних препаратів у дозах, відповідних до віку хворого.

Дати психоосвітні рекомендації хворому та його родичам

Кінцеві цілі дисципліни

- Призначати невідкладну медичну допомогу при тяжких психічних розладах

- Визначати тактику ведення хворих з психічними розладами

- Визначати у комплексі етіологічні фактори, патогенетичні механізми, типи перебігу та клінічних проявів психічних і психосоматичних розладів

- Використовувати методи профілактики психічних та психосоматичних розладів

- Ставити попередній діагноз психічних та психосоматичних розладів

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (10 год.), семінарських занять (50 год.) і організації самостійної роботи студентів (30 год.). Консультації – індивідуальні.

При проведенні лекцій та семінарських занять використовуються *методи навчання*: словесні, наочні, практичні; пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький; самостійної роботи учнів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація навчання, контролю, самоконтролю.

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) семінарські заняття, г) самостійна робота студентів (СРС).

Студентам рекомендується вести протоколи практичних занять.

Зміст навчальної дисципліни

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХІАТРІЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОПАТОЛОГІЇ, СПЕЦІАЛЬНА (НОЗОЛОГІЧНА) ПСИХІАТРІЯ

Тема 1. Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку. Організація допомоги хворим із психічними порушеннями. Особливості

структури психіатричної лікарні й диспансеру. Принципи догляду за психічно хворими.

Тема 2. Методи психіатричного дослідження. Класифікація психічних розладів, поняття психопатологічного симптому, синдрому та захворювання, реєстри психічних розладів.

Тема 3. Загальні принципи лікування, реабілітації та експертизи психічних захворювань і розладів.

Тема 4. Порушення відчуттів та сприймання.

Тема 5 . Порушення пам'яті.

Тема 6 . Порушення мислення та інтелекту.

Тема 7 . Порушення емоцій.

Тема 8 . Порушення ефекторної сфери.

Тема 9 . Порушення свідомості та самосвідомості.

Тема 10 . Психопатологічні синдроми

Тема 11: Загальна характеристика органічних (включаючи симптоматичні) психічних розладів.

Тема 12: Соматогенні психічні розлади

Тема 13: Екзогенії

Тема 14: Психічні порушення у похилому та старечому віці. Особливості психічної патології похилого та старечого віку.

Тема 15: Медичні та соціальні проблеми вживання психоактивних речовин

Тема 16: Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю

Тема 17: Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання наркотичних речовин

Тема 18: Психічні та поведінкові розлади в наслідок вживання речовин, які не внесені в державний перелік наркотиків. Регулювання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на міжнародному рівні.

Тема 19. Загальна характеристика психогенних захворювань. Психогенні захворювання та невротичні розлади в контексті невиліковного захворювання.

Тема 20. Невротичні розлади.

Тема 21: Соматоформні розлади.

Тема 22: Реактивні психози.

Тема 23: Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).

Тема 24: Шизофренія, шизотипні та маревні розлади

Тема 25: Афективні розлади

Тема 26: Епілепсія.

Тема 27. Розумова відсталість.

Тема 28. Психопатії та патохарактерологічний розвиток особистості.

Тема 29. Порушення психологічного розвитку.

Тема 30. Поведінкові розлади, що починаються у дитячому та підлітковому віці.

Перелік навчально-методичної літератури:

1. Валеология и возрастная психология [Учебное пособие] Аймедов К.В.

2. Психіатрія та наркологія - підручник Бітенський В.С., Гавенко В.Л., Абрамов В.А. та ін.

3. Психіатрія [Підручник] (Напреєнко О.К., Влох І.Й., Голубков О.З. та ін.), 2001р.
4. Дитяча психіатрія [Підручник] / Г.М.Кожина, В.Д. Мішиєв, В.І.Коростій та інші.; за ред. Г.М.Кожиної, В.Д. Мішиєва,. – К.: ВСВ «Медицина», 2014
5. Психіатрія і наркологія [Підручник] / В.Л. Гавенко, В.С Бітенський, В.А.Абрамов та інші.; за ред. В.Л. Гавенка, В.С Бітенського, 2009
6. Клиническая психиатрия. Детский возраст. (учебное пособие) (Е.И. Скугаревская), 2006 г.
7. Актуальні питання геронтопсихіатрії (Пінчук І.Я., Пустовойт М.М. та ін.), 2010 р.
8. Лікування та реабілітація комбатантів-мироотворців із посттравматичним стресовим розладом / О.Г. Сиропятов, О.К. Напреєнко, Н.О. Дзеружинська, О.А. Красюк, Г.В. Осьодло, Н.Ю. Петрина, Ю.М. Астапов // Керво [для лікарів та психологів]. К.: УВМА, 2012. – 69 с.
9. Аддиктологія в практиці військового лікаря / О.Г. Сиропятов, Н.А. Дзеружинська, О.В. Друзь, Г.В. Иванцова, А.Р. Чайковский// Пособие [для лікарів]. Львов: «Растр-7», 2013. – 206 с.
10. Психіатрія особливого періоду: навчальний посібник [для лікарів та психологів] / Рум'янцев Ю.В., Сиропятов О.Г., Иванцова Г.В., Осьодло Г.В. К.: УВМА, 2014. – 193 с.

Електронні джерела літератури здобувачі освіти можуть знайти на сайті onmu.edu.info

ОЦІНЮВАННЯ

Система організації навчального процесу спонукає студентів систематично вчитися протягом навчального року. Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) семінарські заняття, г) самостійна робота студентів (СРС). Студентам рекомендується вести протоколи практичних занять, в яких вони описують психічний стан пацієнтів, вирішення клінічних задач, вирішують тестові завдання. Кафедри психіатрії та наркології мають право вносити зміни до навчальної програми у межах 15% залежно від організаційних і технічних можливостей, напрямків наукових досліджень, екологічних особливостей регіону, але мають виконати в цілому обсяг вимог з дисципліни згідно з кінцевими цілями ОКХ і ОПП за фахом підготовки та навчальним планом.

Форми контролю . Контроль і оцінка знань є одним з найважливіших етапів підготовки фахівця. Цілеспрямована контролююча діяльність викладача виявляє наявні пробіли в знаннях студентів, висвітлює недоліки у викладацькій діяльності, допомагає зосередити зусилля колективу кафедри на найважливіших і перспективніших напрямках учбової роботи. Окрім цього, об'єктивність і закладені в структурі контролю знань принципи навчання є ефективним стимулом для постійної і напруженої підготовки студентів.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям теми. Застосовуються об'єктивний

(стандартизований) контроль теоретичної та практичної підготовки студентів. На практичному (лабораторному) занятті повинно бути опитано не менше 50% студентів, а на семінарському - не менше 30%. Наприкінці семестру (циклу) кількість оцінок у студентів в групі в середньому повинно бути однаковим. Структурно система контролю і оцінки знань є трьома взаємозв'язаних і тих, що доповнюють один одного етапів: співбесіда, оцінка засвоєння практичних навичок, тестовий контроль.

Співбесіда проводиться у вигляді опитування по запланованій темі заняття. В цьому випадку воно допомагає виявити рівень теоретичних знань студентів, їх уміння користуватися знаннями суміжних дисциплін, а також здатність теоретичного осмислення особистого практичного досвіду.

Найчастіше форма співбесіди використовується при обговоренні історії розвитку захворювання і наявних психічних розладів у хворих, що обстежуються на практичному занятті. В даному випадку в співбесіду закладається разом з контролюючим і значний навчальний елемент. При обговоренні психічних розладів, що є у хворого, студенти виявляють багаж теоретичних знань, здібність до аналізу конкретної клінічної ситуації, розвиненість і професійну спрямованість клінічного мислення. В ході співбесіди, разом з тим, удосконалюється алгоритм професійної оцінки наявних розладів, розвивається клінічне мислення, удосконалюються асоціативні механізми. Результати співбесіди оцінюються «відмінно», якщо учень продемонстрував високий рівень теоретичних знань, уміння аналізувати клінічну ситуацію, може теоретизувати практичні знання. Оцінюється «добре» результати співбесіди при неточному, але завжди повному освітленні теоретичного матеріалу, неповному аналізі клінічної ситуації. Оцінюються «задовільно» - при істотних пропусках теоретичних знань, нечіткій побудові логічної структури обговорюваного діагнозу.

Оцінка засвоєння практичних навичок виробляється цілеспрямовано при проведенні самостійної клінічної бесіди. При цьому оцінюється ступінь засвоєння послідовності та цілеспрямованості клінічної бесіди, рівень уміння корегувати напрямок та послідовність опитування в залежності від стану хворого, продуктивності співбесіди з ним та особливостей прояву психопатологічних розладів.

При неможливості проконтролювати проведення бесіди з хворим контроль обмежується моделюванням клінічної ситуації.

Окрім цього при самостійній курації хворого, розборі клінічної симптоматики оцінюються практичні навички вербального рівню; уміння збирати анамнез, обстежувати хворого; уміння досліджувати окремі психічні функції і інше. Окрім цього оцінюється здатність ведення медичної документації.

Тестовий контроль здійснюється у вигляді роботи учнів над тестовими питаннями за програмним матеріалом. Тестовий контроль служить для оцінки рівня теоретичних знань студентів, допомагає виявити здібність до розпізнавання клінічного образу в ситуації вибору. Оцінювання поточної навчальної діяльності: студент може отримати від 2 до 5 балів за кожну засвоєну тему. Сума балів має бути сумована

Оцінювання самостійної роботи: Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при підсумковому контролі.

Форма підсумкового контролю - диференційний залік. Контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем останньому контрольному занятті з дисципліни. До диференційного заліку допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні дисципліни не мають невідпрацювань пропусків занять.

Форма проведення диференційного заліку має бути стандартизованою і включати контроль теоретичної і практичної підготовки. Складається з двох етапів : теоретичного (студент відповідає на 3 питання) та практичного (вирішує ситуаційну задачу або описує психічний стан хворого). Оцінка за дисципліну – це на 50% поточна успішність (середнє арифметичне всіх поточних оцінок студента) та на 50% - оцінка на іспиті (диференційованому заліку). Студент може отримати заохочувальні бали шляхом участі у конференціях, вебінарах, роботі СНТ.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Це є система вимог, які викладачі пред'являють до студентів при вивченні дисципліни. Неприпустимість пропусків, запізнь, користування електронними пристроями під час відповіді або складання заліку. Правила поведінки на заняттях-активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи. Передбачені заохочування за участь у конференціях, вебінарах та СНТ. Також передбачені стягнення за пропуски занять та невиконання вимог поточного заняття. Політика навчальної дисципліни базується на нормах законодавства України, Статуту ОНМедУ та ін.

Політика академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);

- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компоненту освітньої програми;
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо;
- повідомлення суб'єкта, який здійснює фінансування навчання (проведення наукових досліджень), установи, що видала грант на навчання (дослідження), потенційних роботодавців, батьків здобувача вищої освіти про вчинене порушення;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення академічної стипендії.

Політика щодо відвідування та запізнь: присутність на заняттях є обов'язковою. На початку заняття відбувається перевірка присутності студентів. Наслідком відсутності на занятті є обов'язкове подальше відпрацювання теми.

Мобільні пристрої: використовуються лише з метою навчання.

Поведінка в аудиторії: згідно морально-етичному кодексу ОНМедУ.